

- Voorlegger voorlegger jongerenplatform

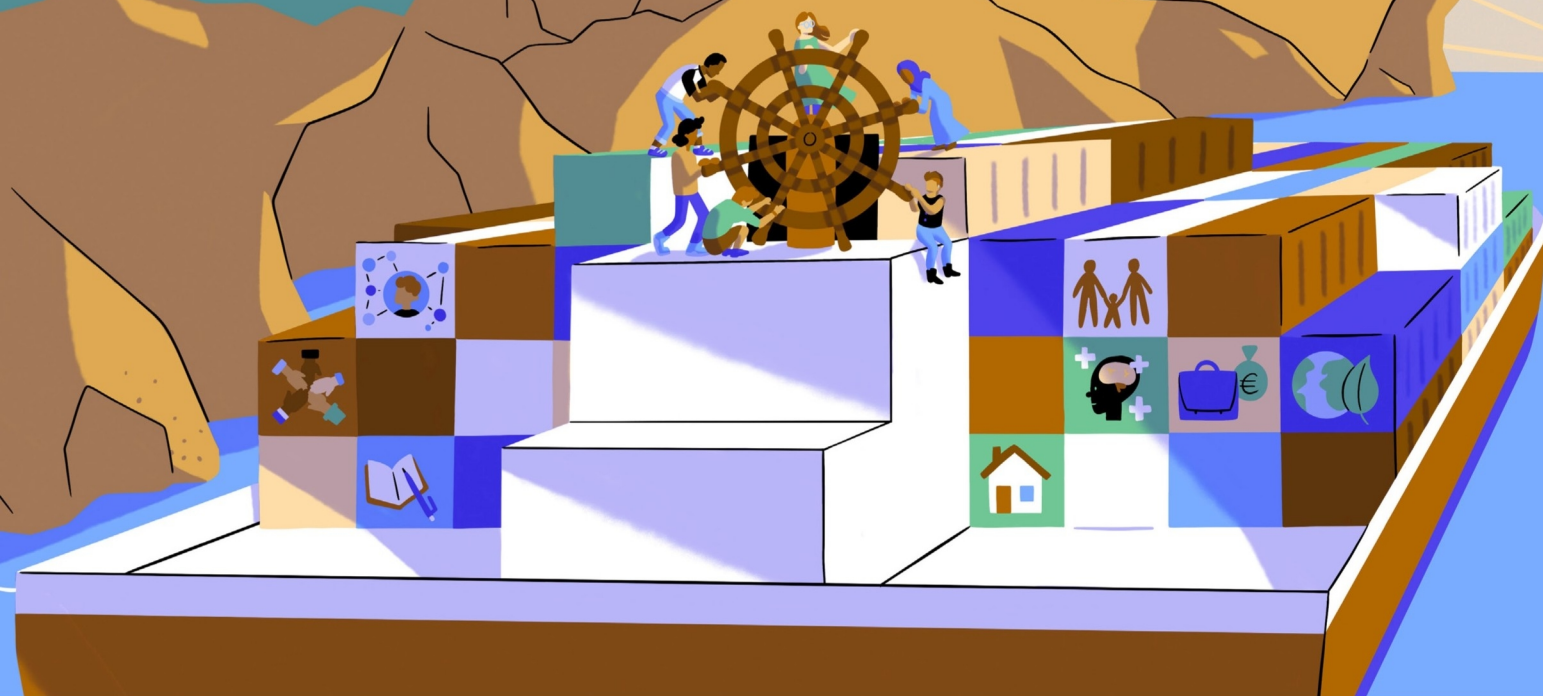
t.b.v. DB SER/Raad d.d.18-12-2025

Voorlegger

Aanleiding:	Presentatie van de verkenning <i>'t Tij keren</i> van het SER Jongerenplatform in de Raad van de SER
Doel nu:	Kennis te nemen van de verkenning en de presentatie van de verkenning <i>'t Tij keren</i> van het SER Jongerenplatform.
Beslispunten:	N.v.t.
Stand van zaken:	- Het SER Jongerenplatform heeft eind oktober 2025 de verkenning <i>'t Tij Keren - Kansen en belemmeringen van jongeren in 2025</i> uitgebracht. Deze verkenning wordt in de Raad van de SER in december 2025 gepresenteerd. - Publicatie was op 23 oktober 2025, in samenwerking met het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en in afstemming met de Nationale Jeugdraad (NJR). - De verkenning is in september 2025 door het DB behandeld voorafgaand aan de publicatie. - De verkenning bestaat uit een overzichtelijke, samenvattende verkenning en een uitgebreid achtergronddocument.
Tijdsplanning:	Presentatie op 18 december 2025.
Auteur:	Bo Lemmens, Shanta Dharamsingh, Midja Hooplot

"Ik wil gewoon een kans om te laten zien wat ik kan"

Apostolis

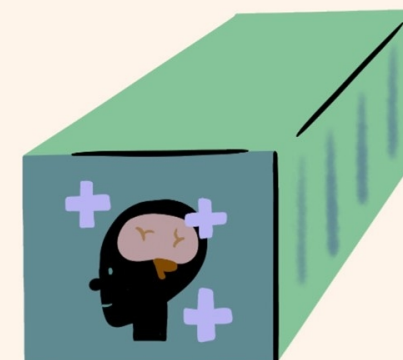
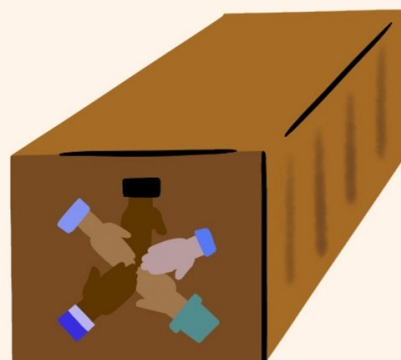
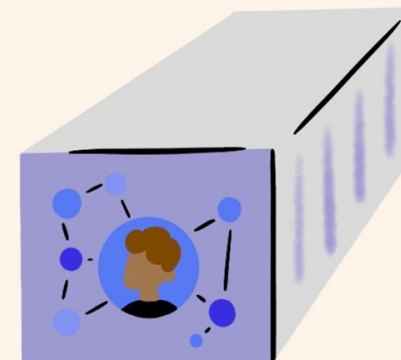
't Tij keren

Kansen en belemmeringen voor jongeren in 2025

Verkenning SER Jongerenplatform 25/07 | oktober 2025

Inhoud

Kansen en belemmeringen voor jongeren	3
Vervolgopleiding	4
Aan het werk en ondernemen	10
De eerste (eigen) woning	20
Een gezin starten	24
Klimaat en duurzaamheid	27
Conclusie en aanbevelingen	31
Colofon	33

Kansen en belemmeringen voor jongeren

Alle jongeren¹ moeten het maximale uit zichzelf kunnen halen. Dat is het uitgangspunt van deze verkenning van het SER Jongerenplatform over de kansen en belemmeringen voor jongeren in 2025.

Om te bereiken dat alle jongeren het maximalen uit zichzelf kunnen halen, is het nodig om te investeren in een langetermijnvisie waarin brede welvaart en de stem van jongeren centraal staan. Dit vraagt om consistente politiek, gedeelde verantwoordelijkheid en het maken van keuzes die vertrouwen in de toekomst versterken.

Wat is het SER Jongerenplatform?

Het SER Jongerenplatform is opgericht in 2015 op initiatief van toenmalig SER-voorzitter Mariëtte Hamer en (kroon)leden van de Sociaal-Economische Raad (SER). De SER wordt gevormd door vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers, en onafhankelijke deskundigen (kroonleden). Het SER Jongerenplatform is een onderdeel van de SER en bestaat uit vertegenwoordigers van een aantal jongerenorganisaties: FNV Young & United, CNV Jongeren, VCP Young Professionals, Jong Management (JM), Jong AWWN, Nationale Jeugd Raad (NJR), Jonge Klimaatbeweging (JKB), Landelijk Aktie Komitee Scholieren (LAKS), Landelijke Studentenvakbond (LSVb), Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB) en het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO).

Koers zetten voor de generatie van morgen

Jongeren zijn veerkrachtig en willen bijdragen aan een rechtvaardige en toekomstbestendige samenleving. Toch bepaalt hun netwerk, gezondheid of thuissituatie vaak hun kansen. Het huidige systeem voelt daarbij soms als een groot containerschip: log en moeilijk bij te sturen. Maar machteloos is niet uitzichtloos, want met gerichte keuzes en investeringen kunnen we het tij keren en jongeren een positieve blik op de toekomst geven.

Kansen en knelpunten

De verkenning laat zien dat jongeren in 2025 ambitieus en maatschappelijk betrokken zijn. Ze willen bijdragen aan een samenleving die eerlijk en toekomstgericht is en zetten zich volop in om hun talenten te ontwikkelen. Dat is iets om trots op te zijn. Tegelijkertijd ervaren veel jongeren knelpunten die hun mogelijkheden beperken. Prestatiedruk, hoge verwachtingen en onzekerheid over inkomen of huisvesting drukken zwaar op hun dagelijks leven.

In het onderwijs en de arbeidsmarkt zijn in de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet, maar kansen zijn nog steeds ongelijk verdeeld. Betaalbare woningen voor jongeren zijn schaars. Niet iedereen vindt werk dat zekerheid en voldoende

inkomen biedt. Ook de mentale gezondheid van jongeren staat onder druk: stress en psychische klachten komen relatief vaak voor.

Netwerk is cruciaal

Steeds duidelijker wordt dat sociale netwerken en hulpbronnen een doorslaggevende rol spelen. Jongeren met het juiste netwerk hebben meer kans op een stage of baan, op steun bij financiële tegenslagen en op een soepelere combinatie van werk en zorg. Wie dat 'sociaal kapitaal' niet van huis uit meekrijgt, heeft het aanzienlijk moeilijker.

Van opleiding tot gezin – en de invloed van klimaat

Het SER Jongerenplatform verkent in 2025 de kansen en knelpunten van jongeren aan de hand van vier mijlpalen: vervolgopleiding, werk en ondernemerschap, de eerste woning en gezinsvorming. Daarnaast komt ook het thema klimaat en duurzaamheid aan bod. De perspectieven van jongeren zijn opgehaald via interviews en een landelijke, representatieve enquête. Zo ontstaat een breed en herkenbaar beeld van hoe jongeren hun toekomst zien en welke uitdagingen en kansen zij ervaren.

¹ Het begrip 'jongeren' wordt in deze verkenning breed opgevat, maar gaat grofweg over jongeren in de leeftijd tussen 15 en 35 jaar.

Vervolgopleiding (1/6)

Toegankelijk onderwijs

Het vervolgonderwijs in Nederland opent voor veel jongeren de deur naar nieuwe kansen, ervaringen en toekomstdromen. Tegelijkertijd blijkt dat die kansen niet voor iedereen even vanzelfsprekend zijn. Voor sommige jongeren is de weg naar en door het onderwijs overzichtelijk, voor andere jongeren zijn er drempels die het lastiger maken om hun talenten volledig te benutten.

Studeren kost geld en de financiële ruimte verschildt sterk per student. Ook is het vinden van een kamer of stageplek moeilijk. Jongeren die mantelzorger zijn, een beperking hebben of te maken krijgen met psychische klachten hebben soms extra ondersteuning nodig om succesvol te kunnen studeren. Daarnaast speelt mee dat niet iedereen dezelfde startpositie heeft en dat netwerken of achtergrond invloed kunnen hebben op de mogelijkheden.

Een plek voor iedereen

Het onderwijs kan helpen die verschillen kleiner te maken. Door te zorgen voor heldere routes van school naar vervolgonderwijs, voor eerlijke kansen bij selectie en door waardering van alle opleidingen. Ook aandacht voor mentale gezondheid

en een veilige, stimulerende leeromgeving dragen bij aan studiesucces en veerkracht.

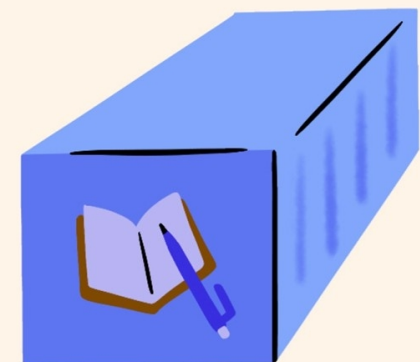
Het gaat hier niet alleen om het individu, maar ook om de samenleving. Iedere student die de kans krijgt zijn of haar talent te ontwikkelen, draagt straks bij aan zorg, onderwijs, techniek, cultuur en vele andere sectoren. Daarom is het belangrijk dat overheid, onderwijsinstellingen, werkgevers en maatschappelijke organisaties samen optrekken en dat jongeren zelf daarin een stem hebben.

Zo kan het vervolgonderwijs blijven uitgroeien tot een plek waar jongeren zich ontwikkelen, nieuwe wegen ontdekken en zich voorbereiden op een toekomst met volop mogelijkheden.

Voor een groep jongeren is de route naar en door het vervolgonderwijs onnodig complex en soms onrechtvaardig.

Aanbevelingen

1. Zorg voor een voorspelbaar en toereikend stelsel van studiefinanciering.
2. Investeer structureel en gericht in de mentale gezondheid van studenten.
3. Verbeter de onafhankelijke informatievoorziening over arbeidsmarktkansen.
4. Waarborgen van stagekwaliteit en het tegengaan van stagediscriminatie
5. Zorg voor toegankelijke studentenhuisvesting voor alle studenten

“Er is meer persoonlijke begeleiding nodig in het onderwijs”

Vervolgopleiding (2/6)

Tijmen

“„

Tijmen (30) volgt de opleiding tot docent beeldende kunst aan Fontys en begeleidt daarnaast langstudeerders. “Het onderwijssysteem is altijd een uitdaging voor mij geweest, mede door mijn ADHD. Daarbovenop kreeg ik te maken met ernstige gezondheidsproblemen van mijn ouders.”

Hij wisselde meerdere keren van opleiding en haalde uiteindelijk via het vavo zijn havodiploma. Door ziekte en verlies in zijn gezin duurde zijn studie langer. “Inmiddels zit ik door alle omstandigheden in het negende jaar van mijn studie. Ik kijk eerlijk gezegd niet meer naar de hoogte van mijn studieschuld.”

Wat hem drijft, is anderen perspectief geven. “Veel studenten zijn het vertrouwen kwijt in zichzelf, de opleiding en in de omgeving. Iedereen heeft behoefte aan iemand die vraagt: ‘Wat heb jij nodig?’ Je hebt het chronische gevoel dat je jezelf moet bewijzen. We moeten niet horen wat iemand zegt, maar echt luisteren. Dat is wat we nodig hebben.” Persoonlijke begeleiding in het onderwijs zou volgens hem veel problemen kunnen voorkomen.

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

Vervolgopleiding (3/6)

“„

Jamayra (21) woont in Utrecht en volgt de hbo-opleiding voor docent Engels. Ze merkt regelmatig dat ze als donkere vrouw wordt achtergesteld. “Het voelt alsof ik geen fouten mag maken, niet ziek mag worden of gevoelens mag hebben.” Op school was ze altijd de enige donkere in de klas en werd ze gepest.

Een voorbeeld van discriminatie is als bij het uitgaan alleen háár tas wordt gecontroleerd. De duidelijkste situatie maakte ze mee bij een sollicitatie. “Ik was 15. Ik was een kind. Terugkijkend zou ik tegen die 15-jarige willen zeggen dat het niet aan haar ligt.”

Ook op haar opleiding ervaart ze vervelende situaties, zoals toen ze na een emotioneel gesprek de reactie kreeg dat ze boos overkwam. “Mijn beste vriendin zei achteraf dat het erop leek dat ze me in het stereotype van boze zwarte vrouw probeerde te duwen.”

Jamayra denkt dat veel mensen een onbewuste bias hebben. “Als mensen bewust een afkeer hebben van mijn identiteit, ga ik liever niet in gesprek.” Haar moeder maakte haar bewust dat haar uiterlijk belangrijk en waardevol is. “Mijn donkere huidskleur staat symbool voor de mensen die gevochten hebben voor mijn vrijheid.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Ik moet harder werken dan anderen om ervoor te zorgen dat niemand mij afwijst”

“De overheid kan meer laagdrempelige informatie geven over geld”

Vervolgopleiding (4/6)

Charlie

“„

Charlie (19) haalde via het vavo haar havodiploma, nadat ze eerder vmbo-tl deed. Ze woont bij haar ouders in Utrecht en werkt in de Bijenkorf. Om zich heen ziet ze veel studenten met financiële zorgen. “Sommige zijn bang dat er een nieuwe pechgeneratie aankomt. Blijft de basisbeurs wel? En het kabinet maakte plannen voor een langstudeerboete. Gelukkig gaat die niet door. Er is veel stress om studiepunten te halen, terwijl er vaak lesuitval is.”

De overheid kan volgens haar meer doen aan voorlichting. “Bijvoorbeeld: als je meerderjarig bent op de middelbare school, dan heb je recht op een toelage. Dat weten veel jongeren niet. Die informatie krijg je niet in begrijpelijke taal.” Ook nijpend: mentale problemen. Met steun van haar vader kwam Charlie erdoorheen. “Hij heeft mij gestimuleerd om naast school kennis van de wereld op te doen. Ik heb het voordeel dat hij mij ook financieel kon steunen.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

Vervolgopleiding (5/6)

Daniël

“„

Daniël (20) reist iedere dag 4,5 uur tussen Eindhoven en Den Haag. Het lukt hem niet om een kamer te vinden in de stad waarin hij nu ruim een halfjaar studeert. “Je vindt het makkelijkst een kamer via je netwerk, maar zo’n netwerk bouw je pas op als je een kamer hebt.”

Met een budget van 800 euro, hoger dan de gemiddelde kamerprijs, zoekt hij vooral via Facebook en Kamernet. “Met pas vijf maanden zoeken sta ik vrij achteraan in de wachtlijst.” Bij hospiteeravonden trof hij soms wel twaalf man voor één kamer.

Met de lange reistijd heeft hij het wel gezien. “Ik zou die 4,5 uur liever besteden aan iets anders, bijvoorbeeld sporten. Nog los van dat het handiger is qua reistijd, wil ik ook graag op kamers omdat ik eraan toe ben. Ik wil in Den Haag werk zoeken en vrienden maken.”

Zijn woonperikelen zijn pittig, maar Daniël beseft dat hij evengoed bevoorrecht is. “We wonen in een klein, rijk land. Er komt schoon drinkwater uit de kraan. Ik bedoel niet dat je daarom nergens over mag klagen, maar op wereldschaal zijn onze problemen relatief.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Zonder kamer geen netwerk,
zonder netwerk geen kamer”

Vervolgopleiding (6/6)

Apostolis

“„

Apostolis (22) kwam tien jaar geleden met zijn familie vanuit Griekenland naar Nederland. Hij volgt een mbo-opleiding Horeca en facilitaire dienstverlening, maar heeft moeite een stageplek te vinden. “Ik wil mijn opleiding afronden en me daarna verder ontwikkelen. Daarvoor heb ik een stageplek nodig.” De zoektocht verloopt moeizaam. “Bedrijven willen vaak meerdere dagen, maar mijn opleiding biedt één dag. Degenen die wel een plek hebben, hebben die vaak via hun netwerk. Ik heb dat niet.” Zijn eerdere stage-ervaring was ook lastig. “Een collega maakte steeds flauwe opmerkingen. Ik voelde me niet welkom.” Soms vermoedt hij discriminatie.

De stress komt bovenop andere uitdagingen. “Ik gebruik mijn spaargeld, maar dat wordt steeds minder.” Ook ervaart hij prestatiedruk vanuit zijn familie. “Die druk is soms te veel.” “Prestatiedruk kan positief zijn, maar bij mij leidde het tot een burn-out. Nu zeg ik tegen mezelf: geen enkel cijfer of diploma gaat bepalen wie ik ben.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Geen enkel cijfer of diploma gaat bepalen wie ik ben”

Aan het werk en ondernemen (1/10)

Een uitdagende startpositie

Jongeren willen graag aan de slag en hun talenten inzetten, maar de start op de arbeidsmarkt gaat regelmatig gepaard met onzekerheid. Zonder diploma, vanuit praktijkonderwijs of met een migratieachtergrond is de weg naar werk vaak lastiger. Ook spelen discriminatie, een mismatch tussen opleiding en werk en ongelijke beloning mee, vooral voor mbo'ers. Flexibele contracten en lage inkomens vergroten de onzekerheid en maken zelfstandig wonen of sparen moeilijker.

Balans op de arbeidsmarkt²

Jongeren willen zekerheid en perspectief, maar tijdelijke contracten vergroten hun kwetsbaarheid en remmen hun pensioenopbouw. Waar uurlonen van jonge mannen en vrouwen nog nauwelijks verschillen, lopen ze later in de loopbaan verder uiteen. Steeds meer jongeren ervaren bovendien burn-outklachten door hoge druk en onzekerheid. Voor jongeren met een chronische aandoening is werken vaak extra lastig, wat hun zelfstandigheid belemmert.

² Het SER Jongerenplatform wil de financiële positie van jongeren – inclusief thema's als schulden, sparen en wonen – afzonderlijk verder verkennen. Daarom is dit onderwerp niet in dit hoofdstuk meegenomen.

Ondernemerschap en perspectief

Jongeren laten zien dat zij kansen grijpen, ook buiten de gebaande paden, bijvoorbeeld door te ondernemen. Hun energie en creativiteit leveren een belangrijke bijdrage aan innovatie en verduurzaming, maar ondernemerschap brengt ook uitdagingen met zich mee. Voor een toekomstbestendige arbeidsmarkt is daarom een gezamenlijke inzet nodig van overheid, werkgevers, werknemers en onderwijsinstellingen. Dan krijgen jongeren de ruimte om te floreren en krijgen ze een eerlijke en duurzame start.

De eerste stappen op de arbeidsmarkt bepalen vaak hoe stevig jongeren later staan.

Aanbevelingen

1. Versterk de informatiepositie van en over werkenden en ondernemers.
2. Maak investeren in jonge medewerkers aantrekkelijker en toegankelijker.
3. Versterk het investeringsklimaat voor startende ondernemers.
4. Onderzoek hoe verschillende vormen van werk en opleiding gelijkwaardiger kunnen worden gewaardeerd.
5. Versterk het mentale welzijn van jonge werkenden met gerichte preventie.

“Als ik premier was, zou ik stimuleren dat mensen hun talenten kunnen benutten”

Aan het werk en ondernemen (2/10)

Kevin

“„

Kevin (28) woont in een sociale huurwoning in een dorp in Zuid-Holland. Hij is volledig afgekeurd en heeft een Wajong-uitkering. Toch is hij op zoek naar werk. “Ik had er zelf weinig beeld bij, van wat dat inhield: 100 procent afgekeurd en geen sollicitatieplicht. Toen ik werd afgekeurd, dacht ik zelf ook dat werken nooit zou lukken.” Zijn uitkering gaf de afgelopen tien jaar rust. “Dat is absoluut de positieve kant ervan. Het is een vangnet in die zin dat ik me geen zorgen hoeft te maken of ik deze maand mijn huur kan betalen.” Aan de andere kant: de Wajong-uitkering is zo’n 75 procent van het minimumloon. Kevin moet dus heel bewust en zuinig leven. Hij krijgt iedere maand tussen de 1.600 en 1.700 euro. “Dat is voor de basis genoeg”, zegt hij. “Maar als er iets kapotgaat, zoals de wasmachine, dan heb ik een probleem.”

Het is niet alleen een financiële prikkel die maakt dat Kevin nu toch wil werken. “Werk geeft ook voldoening. Eerlijk gezegd is er bijna geen reden om uit bed te komen. Maar op een gegeven moment moet je toch iets eten of iets doen. Het is saai. Ik heb eigenlijk een heel monotoon bestaan.” De afgelopen jaren waren daarom best wel een depressieve periode. “Je kijkt nergens naar uit. Je hebt geen doel.”

Een week voor dit interview veranderde dat perspectief ineens. Kevin kreeg een traject voor Individuele plaatsing en steun (IPS) aangeboden. IPS-trajecten zijn specifiek bedoeld voor mensen met een psychische aandoening die willen toewerken naar een geschikte baan. Hij is ontzettend blij met het nieuwe perspectief in zijn leven. Als hij één dag premier van Nederland zou zijn, dan is dát ook precies waar hij aan zou willen werken: mensen helpen om zich te ontwikkelen. “Zodat ze een baan kunnen vinden en productief blijven. Zodat ze blij zijn met hun leven. Als ik premier was, zou ik stimuleren dat mensen hun talenten kunnen benutten.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Ik vertel bijna nooit dat ik school niet heb afgemaakt”

“„

Yotnam (21) heeft haar middelbare school niet afgemaakt. Ze woont in Den Haag, werkt in de horeca en vult haar cv met kleine banen. Daarnaast is ze beginnend zangeres. “Ik heb het gevoel dat mensen neerkijken op iemand zonder startkwalificatie.” Geneeskunde was haar uitgestippelde route, maar in 5 vwo strandde ze na een verkrachting. “Ik heb het daarna nog geprobeerd, eerst in 5 havo en toen op het vavo. Maar school en dat trauma waren voor mij gelinkt.” Even later werd ze gedrogeerd. “Ik kan gewoon niet meer naar school.”

En zo belandde ze zonder startkwalificatie op de arbeidsmarkt. Ze werkte in de horeca, als socialmediamanager en binnenkort als recruitmentmanager. Daarnaast treedt ze op. Alles bij elkaar verdient ze zo’n 1.000 euro per maand, waarvan een groot deel opgaat aan ov-kosten. Dat het nu redelijk goed gaat, dankt ze aan haar netwerk. “Zonder hen had ik het moeten doen met horecabaantjes.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Mijn opleiding was te theoretisch om snel een baan te vinden”

Aan het werk en ondernemen (4/10)

Amina

“„

Amina (26) deed er na haar opleiding een jaar over om een baan te vinden. Werkgevers vroegen steeds om ervaring, terwijl ze die bijna nergens kon opdoen. En dat terwijl ze erg theoretisch was opgeleid aan de universiteit. Ze studeerde gezondheidswetenschappen en deed daarna een master in beleid. Daarna was ze anderhalf jaar aan het solliciteren en werd continu afgewezen. “Als je negen keer bent afgewezen, zet je er dan maar eens toe om toch die tiende brief te schrijven.”

“Ik was heel theoretisch opgeleid. Vacatures zijn vaak specifiek en vragen werkervaring.” Tijdens haar studie deed ze drie stages. Uiteindelijk koos ze voor een traineeship. Amina doorliep haar opleiding nominaal. “Ik wilde mijn ouders trots maken. Ik ben de eerste in de familie die een universitaire studie in Nederland heeft afgemaakt.” Ze draagt opnieuw een hoofddoek: “Ik ervaar juist autonomie. Ik wil laten zien dat je met hoofddoek kunt studeren en werken.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Onbewust worden mannen
hoger ingeschat”

Aan het werk en ondernemen (5/10)

Lotte

“„

Lotte (28) heeft een prima baan en vond dat ze ook een prima salaris had. Tot ze erachter kwam dat een mannelijke collega, die tegelijk begon met precies dezelfde baan, fors meer verdient. Hij verdient bruto ongeveer 800 euro meer. Ze heeft hard gevochten tijdens haar salarisonderhandelingen. Een mannelijk familielid had haar geadviseerd hoog in te zetten. Wat ze vroeg kon eerst niet, maar even later toch. Een paar maanden later ontdekte ze dat haar collega veel meer verdient zonder relevante ervaring, waar zij die wel heeft, en zonder te onderhandelen.

Haar leidinggevende reageerde weinig adequaat en verwees naar hr. Lotte besloot niet te gaan. “Ik heb het gevoel dat het geen zin heeft.”

Door haar lagere salaris bouwt Lotte minder pensioen op. Ondertussen merkt ze psychologisch effect. “Als het erg druk is denk ik dat ik niet genoeg verdien om er een burn-out voor te krijgen. Dus doe ik 100 procent in plaats van 120.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Laat je verbazen door
wat mensen met een
arbeidsbeperking kunnen.”

Aan het werk en ondernemen (6/10)

Timo

“„

Timo (28) werkt op het ministerie van Financiën. Hij begon er in de bedrijfsvoering via de banenafpraak, maar werd later adviseur diversiteit en inclusie — een functie die hij zelf in het leven riep. Timo heeft autisme. “Alles kost wat meer moeite.” Bij zijn sollicitatie nam hij een handleiding van zichzelf mee: “Mijn cv laat zien wat ik kan, de handleiding wie ik ben.” Structuur vinden en vriendschappen onderhouden vindt hij lastig, maar zijn geheugen en analytisch vermogen zijn sterk.

De juiste persoon tegenkomen bleek bepalend. Toen hij op LinkedIn schreef over de positie van mensen met een arbeidsbeperking, reageerde iemand van hr. Hij organiseerde bijeenkomsten waar collega's zich voor het eerst écht gezien voelden. Zijn leidinggevende zag zijn inzet en geloofde in hem. Zo groeide Timo uit tot adviseur diversiteit en inclusie, met één missie: ruimte en begrip creëren voor neurodiversiteit op de werkvloer.

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Nu weet ik: je mag op je bek gaan en ook weer omhoogkomen”

Aan het werk en ondernemen (7/10)

Eva

“„

Eva (29) werkte als psycholoog in Enschede toen ze zelf met burn-outklachten bij de psycholoog belandde. Wat ze vooral miste als beginnende werknemer was goede begeleiding. “Als het niet goed ging, hoorde je dat. Maar als het wel goed ging, hoorde je dat niet.” In haar hoofd draaide alles om moeten: vroeg naar bed, schoonmaken, sociale contacten. Ze dacht dat ze ‘even’ met een psycholoog wilde praten. Na de intake werkte ze nog twee dagen en lag daarna huilend op de badkamervloer. Toen meldde ze zich ziek.

“Ik ben in het diepe gegooid. Niemand vroeg of het goed ging.” Tijdens corona werkte ze maanden thuis. Bij terugkeer vond haar werkgever dat ze niet te voorzichtig moest zijn: “Je hebt drie maanden je cliënten in de steek gelaten.” Nu werkt ze als gedragswetenschapper met mensen met een verstandelijke beperking. Ze weet beter wat haar grenzen zijn. “Je mag op je bek gaan en weer omhoogkomen.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

Aan het werk en ondernemen (8/10)

“„

Joëlla (26) werkt sinds anderhalf jaar als juridisch secretaresse in Rotterdam. Ondanks haar hbo-opleiding en een baan waarmee ze “op zich niet slecht verdient”, heeft ze moeite om rond te komen. Ze woont antikraak en combineert haar werk met mantelzorg. “Toen de wasmachine stukging, moest ik de tandarts afbellen.”

Haar studieschuld weegt zwaar en regelingen vielen vaak net verkeerd uit. “Ik heb bijvoorbeeld geen basisbeurs gehad.” Ook vaste lasten drukken zwaar. Voor boodschappen en verzorgingsproducten reserveert ze 240 euro per maand, voor kleding 60 euro. “Ik ga alleen maar naar kringlopen en loop al een jaar op kapotte schoenen.” Spaargeld heeft ze nauwelijks: reparaties en een kapotte auto hebben haar buffer opgeslokt.

“Werken loont gewoon niet genoeg. In principe ben ik door mijn strakke planning economisch zelfstandig, maar dat klinkt te positief. Economisch overlevend, zou ik eerder zeggen. Eén foutje, één impulsieve uitgave – dat gaat niet.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Economisch zelfstandig?
Ik zou eerder zeggen:
economisch overlevend”

“Een echt goede checklist voor een beginnende zzp’er, die heb ik gemist”

Aan het werk en ondernemen (9/10)

“„

Fleur (33) woont in Utrecht. Ruim een jaar geleden zegde ze haar vaste baan op en begon als zzp’er. Daarmee kwam een wens uit. Haar werk levert inmiddels een goed belegde boterham op, maar in het begin had ze meer hulp kunnen gebruiken. “Als zzp’er draag ik tenslotte bij aan de economie.” Ze adviseert mkb-bedrijven over personeelsbeleid. Ze geniet van de vrijheid, maar de start was stressvol. “Hoe doe je marketingonderzoek? Hoe stel je een privacyverklaring op? Wat staat er in algemene voorwaarden?” Bij de KVK vond ze wel standaarddocumenten, maar juridisch advies is duur.

Ook een arbeidsongeschiktheidsverzekering was een dilemma. Fleur koos voor een lage dekking. “Veel zzp’ers beginnen zonder buffer en zonder verzekering.” Toch bevalt het ondernemerschap goed. “Nu kan ik bezig zijn met de dingen die ik belangrijk vind. Dat maakt het voor mij fantastisch en de moeite waard.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

Aan het werk en ondernemen (10/10)

Henk

“„

Henk (27) runt een melkveebedrijf met 196 koeien in Noord-Brabant. Na zijn mbo-opleiding stapte hij in een vennootschap met zijn vader en later met een compagnon. Toen die uitviel door een hersenbloeding, nam Henk het bedrijf volledig op zich. Inmiddels draait hij het grotendeels zelfstandig, met een lening van zo'n 3 miljoen euro.

Ondernemen betekent voor hem hard werken en veel verantwoordelijkheid. Hij wil groeien naar ruim 200 koeien zodat hij personeel kan aannemen, maar wel klein genoeg blijven om de dieren te blijven kennen. De grootste uitdaging ziet hij in de overheid. Een vergunning voor een nieuwe stalvloer werd ingetrokken door veranderde milieunormen, waardoor hij opnieuw moet investeren. Ook zijn de regels zo ingewikkeld dat één fout in de mestboekhouding grote gevolgen kan hebben. “Je zou willen dat vergunningen twintig jaar gelden, niet dat de regels elke paar jaar veranderen.”

Toch zoekt Henk bewust naar maatschappelijke betekenis. Hij vindt het belangrijk dat zijn bedrijf ook waarde heeft voor de omgeving en doet mee aan gemeentelijke projecten voor bloemenbermen. “Ik vind het belangrijk dat anderen het hier ook mooi vinden.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“De koeien kennen is mij meer waard dan een zak geld”

De eerste (eigen) woning (1/4)

Een eigen plek wordt steeds langer uitgesteld

De woningmarkt is voor jongeren een bepalende factor in hun leven. Zelfstandig wonen is belangrijk om een bestaan op te bouwen, keuzes te maken over werk en gezin en verantwoordelijkheid te nemen. Voor steeds meer jongeren blijft dat echter buiten bereik. Het tekort aan woningen, hoge woonlasten en gebrek aan betaalbare huur- en koopopties zorgen ervoor dat ze hun verhuiscplannen moeten uitstellen. Omdat woonlasten vaak niet in verhouding staan tot hun inkomen, is wonen voor jongeren uitgegroeid tot een groot knelpunt. Dit kan leiden tot stress, mentale druk en in sommige gevallen dakloosheid.

Niet iedereen krijgt dezelfde kansen

Voor jongeren met een chronische aandoening of beperking is het extra moeilijk om passende woonruimte te vinden. Ook jongeren met een migratieachtergrond of zonder netwerk lopen vaker tegen uitsluiting aan, bijvoorbeeld door discriminatie of omdat ze geen financiële steun van hun ouders krijgen. Deze ongelijkheden raken niet alleen jongeren zelf maar ook de samenleving als geheel.

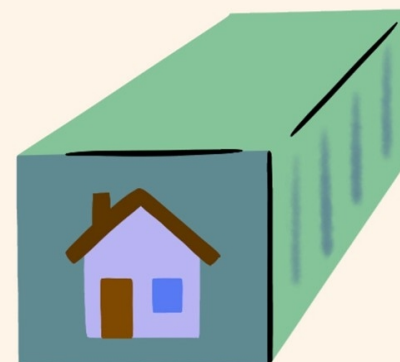
Toekomstgerichte maatregelen zijn nodig

Er zijn maatregelen nodig gericht op jongeren. Zo kan het aanbod betaalbare woningen vergroot worden en kan er meer steun komen voor jongeren zonder sociaal of financieel vangnet. Nieuwe woonvormen kunnen worden gestimuleerd en gemeenten en woningcorporaties zouden meer ruimte moeten krijgen om maatwerk te leveren. Tegelijk blijft het belangrijk om woningmarktdiscriminatie tegen te gaan en jongeren in kwetsbare situaties, waaronder dakloosheid, te ondersteunen. Beleidsmakers moeten daarbij niet uitgaan van de gemiddelde jongere, maar rekening houden met verschillen in achtergrond, inkomen, gezondheid en netwerk.

Een eigen huis is voor jongeren allang geen zekerheid meer.

Aanbevelingen

1. Tref woningmarktmaatregelen door en voor jongeren.
2. Pak dak- en thuisloosheid onder jongeren aan.
3. Stimuleer circulaire doorstroming op de woningmarkt.
4. Maak krimpregio's aantrekkelijk voor jongeren.

“Met een fulltimebaan moet je toch zelfstandig kunnen wonen?”

De eerste (eigen) woning (2/4)

Maarten

“„

Maarten (30) woont met een jongerencontract in een sociale huurwoning in Amsterdam. Binnen twee jaar moet hij plaatsmaken voor een nieuwe jongere. Het was een uitkomst toen hij ruim twee jaar geleden deze woning kreeg voor zo'n 600 euro huur, maar het contract loopt na vijf jaar af.

Nieuwe woningen die hij ziet zijn klein en al snel 800 tot 1.000 euro. “Zo'n hoge huur heb ik eerder ook betaald. Ik moest iedere maand spaargeld opnemen om de vaste lasten te kunnen betalen.” Inmiddels verdient hij iets meer en probeert hij te sparen, maar dat lukt niet altijd. “Met een fulltimebaan zou je toch op jezelf moeten kunnen wonen, alle vaste lasten kunnen dragen én een beetje kunnen sparen?”

Een koopwoning lukt ook niet. “Ik kan een hypotheek van 185.000 euro krijgen, maar alles onder de drie ton is een bouwval. Ik laat nu al jarenlang zien dat ik méér kan dragen, maar dat telt niet. En ik heb niemand die garant kan staan.” Zijn zoekgebied is uitgebreid van Uithoorn tot Haarlem, maar overal is het te duur.

Als hij één dag minister van Wonen zou zijn, zou hij de doorstroming aanpakken, de regels voor de maximale hypotheek versoepelen en zorgen voor meer goedkope huurwoningen. “Er worden vooral dure huizen gebouwd, maar daar kan de samenleving als geheel niet in wonen.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Op straat staat je leven stil.
Je kunt niet aan de
toekomst bouwen.”

De eerste (eigen) woning (3/4)

Ruben

“„

Ruben (30) werkt in de daklozenopvang. Na een loopbaan als consultant koos hij voor de opvang in Rotterdam. “Dakloosheid is een steeds groter probleem, je kunt er niet meer omheen.” Het contrast raakt hem: “Voor onze opvang zaten vrouwen met tassen te wachten, in het café ernaast stonden jongeren onder de terrasverwarmers te genieten.”

Volgens Ruben ontstaat dakloosheid vaak door gebrek aan een stabiele basis en geld, soms in combinatie met huiselijk geweld of een beperking. Het gevolg is dat studeren, werken of een netwerk opbouwen vrijwel onmogelijk wordt.

De oplossingen liggen in betaalbare woningen en goede inkomens. “Opvang is nodig, maar je gunt mensen een eigen plek. Zonder dak boven je hoofd ontbreekt het je basaal aan bestaanszekerheid. Dat moeten we in ons land niet willen.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Er moet meer gebouwd worden voor jongeren”

De eerste (eigen) woning (4/4)

Jaap en Sophie

“”

Jaap (25) uit Hellevoetsluis en zijn vriendin vonden na lang zoeken een koopwoning. Hun huurcontract liep af, waardoor ze snel iets moesten vinden. “Eén keer werden we zelfs afgebeld voor de bezichtiging, omdat iemand anders al flink had overboden.” Dankzij Jaaps gestegen salaris en een persoonlijke brief aan de verkoper lukte het uiteindelijk.

Sophie (32) uit Amsterdam zoekt nog steeds. Zelfs met een bovenmodaal inkomen is een huis lastig te vinden. “Huizen zijn om in te wonen, niet om snel veel geld mee te verdienen. Als je zelf niet veel verdient, moet je wel ouders hebben die je helpen. Op Funda lees je zelfs: ‘Ouders opgelet.’”

Volgens Jaap moet er vooral meer gebouwd worden: “Bestaan-de woningen splitsen, extra lagen op appartementen, meer studio's en kleine appartementen.” Sophie benadrukt dat een huis een basisbehoefte is en niet afhankelijk zou mogen zijn van inkomen. De zoektocht drukt zwaar op haar: “Het drukt op mijn relatie met mijn vriend. Het gaat steeds over: kunnen we dit betalen, kunnen we ertussen komen? Ik wil graag kinderen, maar dan heb je een huis met drie kamers nodig. Dat is bijna niet te doen.” Jaap voelt zich ondanks alles bevoorrecht: “Het is ons gegund. Ik heb geluk dat mijn ouders mijn studie hebben betaald. Toch leverde de tijdelijke huur en het wachten op de hypotheek veel stress op.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

Een gezin starten (1/3)

Uitstel door onzekerheid

De wens om een gezin te stichten is er bij een grote groep jongeren en voor een deel van die groep is dit binnen handbereik. Hoge kosten, onzekerheid over inkomen en de krappe woningmarkt zorgen er echter voor dat een ander deel van die groep het krijgen van het eerste kind uitstelt. Dit uitstel leidt niet alleen tot praktische belemmeringen, maar ook tot gevoelens van druk en machteloosheid.

Rolpatronen en voorzieningen

Om jongeren de ruimte te geven voor gezinsvorming is daarnaast meer nodig dan financiële zekerheid en een vaste woonplek. Regelingen rond werk en zorg moeten toegankelijker worden, zeker voor jongeren met flexibele contracten of minder middelen. Hoewel stappen zijn gezet, zoals uitbreiding van partnerverlof, sluiten voorzieningen vaak niet aan bij hun situatie. Ouderschap, voltijdwerk en kinderopvang zijn daarnaast omgeven door maatschappelijke verwachtingen. Voor een duurzame verandering zijn betere voorzieningen nodig én een cultuur waarin zorgarbeid eerlijker wordt verdeeld en meer waardering krijgt.

Mantelzorg als verborgen factor

Naast werk en studie dragen sommige jongeren al vanaf jonge leeftijd zware zorgtaken voor een familielid. Deze mantelzorg zorgt voor extra druk en kan invloed hebben op hun opleiding, loopbaan en persoonlijke keuzes. Vaak gebeurt dit in stilte en met weinig steun. Meer erkenning en ondersteuning zijn nodig, juist omdat deze jongeren een groot deel van hun draagkracht al in de zorg investeren.

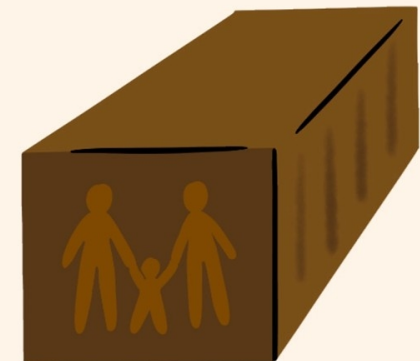
Gezin stichten als gezamenlijke opgave

Het stichten van een gezin is geen individuele opgave, maar een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Pas wanneer jongeren voldoende ruimte en steun ervaren om werk, zorg en leven te combineren, kunnen zij met vertrouwen kiezen voor het gezin dat zij wensen.

Een gezin vormen is voor jongeren steeds minder vanzelfsprekend.

Aanbevelingen

1. Investeer in een stabiel en toegankelijk kinderopvangstelsel.
2. Erken modern ouderschap.
3. Kies voor ruimte en ondersteuning bij het combineren van werken, leren en zorgen.
4. Stimuleer maatschappelijke inzet via werkgevers.

“Als jonge mantelzorgers
zijn we niet zielig en ook
geen helden”

Een gezin starten (2/3)

Elize en Vincent

“„

Elize (23) en Vincent (19) zorgen al hun hele leven voor hun broer met het syndroom van Down. Naast het praktische zorgen kost het hen ook energie dat ze zich zorgen om hem maken. Nu ze ouder zijn, zijn ze bewuster betrokken. “Onze ouders zijn nu heel open over alles rond zijn leven. Dat is fijn, ik heb daardoor minder stress”, zegt Elize.

De term jonge mantelzorger gebruiken ze zelf nauwelijks. Elize: “Jonge mantelzorgers worden soms zielig genoemd óf als held gezien. Geen van beide klopt. Dit is gewoon ons leven, met positieve en negatieve kanten.”

De negatieve gevolgen zijn duidelijk: stress, slaapgebrek, mentale druk en invloed op studie. Elize koos mede hierdoor voor het hbo in plaats van de universiteit. Vincent: “Het moest goed gaan met mij, want ik wilde niet dat mijn ouders daar ook nog zorgen over zouden hebben.” Studie en zorg combineren blijft lastig. Maar er zijn ook voordelen: ze voelen zich zorgzamer, verantwoordelijker en hechter met elkaar. “We zijn sneller volwassen geworden”, zegt Elize. Hun broer beïnvloedde ook hun beroepskeuze richting sociaal werk.

Wat ze vooral gemist hebben is informele steun: iemand die vraagt hoe het met hén gaat. “Het steunpunt van de gemeente stuurt ons wel altijd een verjaardagskaart met handgeschreven felicitatie. Dan voel ik me gezien.” Bewustwording bij anderen over wat mantelzorg inhoudt zou helpen.

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

Een gezin starten (3/3)

Laura en Tamara

“„

Laura (33) en Tamara (34) hebben samen een koophuis en een zoon van 2. De komst van Sam maakte hun leven voller en drukker, maar ook gelukkiger. Ze genieten van zijn mijlpalen en proberen werk en gezin in balans te houden.

Hun huis in Schiedam verdubbelde in waarde sinds de aankoop. “Wij hebben gebot met de periode waarin we het kochten”, zegt Tamara. Nu zien ze hoe moeilijk het voor jongeren is om een huis te vinden. Ook kinderopvang bleek een drempel: Sam stond al tijdens de zwangerschap op een wachtlijst. Dankzij hulp van Tamara’s moeder konden ze de hoge kosten beperken.

Naast haar werk wilde Tamara een studie volgen, maar tijdens haar verlof werd ze daarvoor bijna overgeslagen. “Alsof ik niet meetelde omdat ik even afwezig was.” Ook als queer ouders merken ze soms vooroordelen. Laura: “Toen Tamara een week naar de Olympische Spelen ging, vroegen collega’s of dat wel kon, omdat zij Sam had gedragen.” Ondanks stress en uitdagingen maken ze bewust tijd voor elkaar. “De druk is anders geworden”, zegt Tamara. “Maar de verantwoordelijkheid voor Sam maakt dat ik automatisch meer van mezelf verwacht. Het is soms zwaar, maar het geeft ook veel voldoening.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Sinds we een kind hebben,
verwacht ik meer van
mezelf”

Klimaat en duurzaamheid (1/4)

Gezamenlijke verantwoordelijkheid voor toekomstige generaties

Klimaatverandering heeft grote gevolgen voor de leefbaarheid van de aarde. Het raakt al vele mensen elders en toekomstige generaties. Jongeren maken zich zorgen over hun toekomst. Zij voelen zich verantwoordelijk om bij te dragen aan oplossingen, maar zij kunnen het niet alleen. Het SER Jongerenplatform benadrukt daarom dat gezamenlijke verantwoordelijkheid nodig is, met een grote rol voor overheid en bedrijfsleven.

Oneerlijke verdeling en beperkte zeggenschap

Het huidige klimaatbeleid sluit nog onvoldoende aan bij jongeren. De kosten van de overgang naar duurzame energie worden niet altijd eerlijk verdeeld. Jongeren hebben bovendien te weinig invloed op besluitvorming. Ook sluiten onderwijs en arbeidsmarkt niet goed op elkaar aan: jongeren worden onvoldoende voorbereid op hun rol in de duurzame economie.

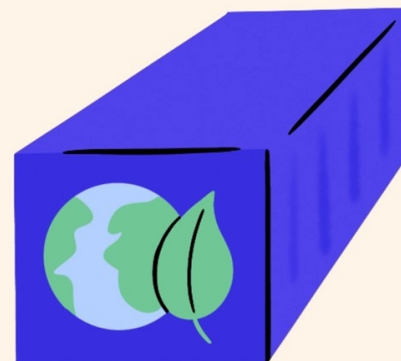
Consistent en ambitieus langetermijnbeleid nodig

Jongeren kunnen bijdragen aan de overgang naar duurzame energie als burger, consument en werknemer. Jongeren moeten we beter betrekken en voorbereiden. Hiervoor is een standvastig en ambitieus plan voor de lange termijn nodig. Een plan dat jongeren niet alleen aanspreekt, maar ze ook de ruimte geeft om verantwoordelijkheid te nemen.

De keuzes van nu zijn bepalend voor generaties na ons.

Aanbevelingen

1. Houd vast aan de Klimaatwet voor een leefbare toekomst.
2. Maak duurzaam leven haalbaar voor jongeren.
3. Maak de klimaattransitie sociaal rechtvaardig.
4. Bereid jongeren voor op de groene arbeidsmarkt.
5. Breng het Nationaal Groeifonds terug.

“We weten niet eens of de aarde straks nog leefbaar is”

Klimaat en duurzaamheid (2/4)

Joseph

“„

Joseph (26) maakt zich grote zorgen over het klimaat. “Het is al eens 40 graden geweest, hittestress is een probleem. Ook overstromingen nemen toe, zelfs Bonaire verdwijnt langzaam.” Zijn vrienden vinden hem soms overdreven, maar hij mist structureel beleid. Zelf probeert hij duurzaam te leven, al is dat lastig. “Biologisch eten is duur. Goede kleding kopen is ook lastig. Aan de prijs van kleding kun je niet altijd zien wat een verantwoorde keuze is.” Hij ziet de Europese richtlijn over transparantie als stap vooruit, maar vindt het niet genoeg.

De toekomst geeft hem stress. “We hadden een Nationaal Groeifonds, een mooie pot waarmee veel goede dingen konden worden gedaan, zoals innovaties bij bedrijven stimuleren. Maar dat is grotendeels stopgezet.” Ook op andere punten kan de overheid veel meer doen voor het klimaat, vindt Joseph. “Bijvoorbeeld binnen twee jaar stoppen met subsidies aan bedrijven die veel CO2 uitstoten. Er moet beleid komen dat door politiek links en rechts wordt gesteund, zodat het niet over een paar jaar weer verandert.”

“Laat ons meepraten, bijvoorbeeld in dialoogsessies. Als jongeren tien voorstellen doen, neem er dan op z’n minst één over. En leg uit waarom de andere negen niet kunnen.” Toch vindt Joseph dat verandering niet alleen bij de overheid moet liggen. “Wij kunnen op kleine schaal een verschil maken in onze omgeving. Als alle jongeren kleine dingen doen, kunnen we samen een groot verschil maken. Ik denk dat we nooit moeten vergeten hoeveel impact je als individu kunt maken.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Stabiel beleid en goede informatie zijn nodig om te verduurzamen”

Klimaat en duurzaamheid (3/4)

Maycie

“„

Maycie (27) kocht recent een appartement van 37 vierkante meter in Hilversum. Het energielabel F zette meteen de vraag naar verduurzaming op de agenda, maar de mogelijkheden bleken ingewikkeld of te duur.

Een duurzaamheidsadviseur adviseerde kozijnen en vloer te vervangen, maar dat bleek lastig of te kostbaar. Via de vve kan ze ook geen zonnepanelen, warmtepomp of spouwmuurisolatie regelen. “Ik ga hier waarschijnlijk niet jarenlang wonen. Ik heb er al mijn spaargeld in gestopt en ik heb ook nog mijn studieschuld.” Kleine stappen deed ze wel, zoals een zuinige cv-ketel en wasmachine aanschaffen.

Verduurzamen wordt volgens haar aantrekkelijker met goedkope leningen of belastingvoordelen, maar dan wel met stabiel beleid. “Regels veranderen steeds. Kijk naar de studieschuld: ineens telt die toch mee. Ik investeer alleen als ik voor lange tijd weet waar ik aan toe ben.”

Daarnaast vindt ze betere informatie nodig. “Ik zie door de bomen het bos niet meer. Wat is nu echt duurzaam? Hoe regel je dat? Voor mij waren maatregelen vaak te duur of te ingewikkeld. Stabiel beleid, financiering en betrouwbare informatie zouden helpen.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

Klimaat en duurzaamheid (4/4)

“„

Tim (31) werkt bij een ingenieurs- en adviesbureau dat bedrijven helpt verduurzamen. Veel bedrijven willen in 2030, 2040 of 2050 CO₂-neutraal zijn en hij begeleidt ze van idee tot bouw van een fabriek. “Ik vind het belangrijk dat we onze klimaatdoelen halen en een leefbare wereld behouden.”

Volgens Tim zijn er twee benaderingen: problemen benadrukken of oplossingen zoeken. Hij kiest voor het laatste. “We moeten minder consumeren, maar niet alles stoppen. Het economische model moet zo worden aangepast dat duurzaamheid en winstgevendheid samen gaan. Bedrijven reageren op financiële prikkels, dus als duurzaamheid aantrekkelijk wordt, versnelt de transitie.” Wispelturig beleid helpt daar niet bij. Nederland kan volgens hem vooroplopen met kennis en innovatie. “We zouden een soort tweede ASML kunnen bouwen, een bedrijf dat duurzame technologie en kennis exporteert.” Ook ziet hij kansen in de circulaire economie en nieuwe accutechnologie die minder schaarse metalen vraagt. “Voor de komende vijftien jaar is wel nodig dat we tijdelijk minder consumeren.”

Pessimisme ligt op de loer, maar Tim benadrukt juist de kansen. Daarbij moeten jongeren een serieuze rol spelen. “Niet alleen aan tafel worden gevraagd, maar ook merken dat hun inbreng echt meetelt.”

Lees het hele interview in de complete verkenning op de website van de SER.

“Duurzaamheid moet economisch aantrekkelijk worden”

Conclusie en aanbevelingen (1/2)

Conclusie

Koers zetten voor de generatie van morgen

Jongeren zijn veerkrachtig en willen bijdragen aan een samenleving die rechtvaardig en toekomstbestendig is. Toch ervaren zij dat hun kansen vaak worden bepaald door factoren buiten henzelf, zoals netwerk, thuissituatie en wisselend beleid. Daardoor staat hun gevoel van grip en zekerheid onder druk en groeit het risico dat zij het vertrouwen in hun toekomst verliezen. Dat raakt niet alleen henzelf, maar ook de brede welvaart van komende generaties.

't Tij keren: samen investeren in de toekomst

Om dit te doorbreken is meer nodig dan losse maatregelen. Er is behoefte aan een lange-termijnvisie waarin stabiliteit en consistentie centraal staan, en waarin overheid, werkgevers, onderwijs en jongeren samen verantwoordelijkheid dragen. Alleen wanneer jongeren actief kunnen meebepalen in plaats van slechts meebewegen, ontstaat perspectief dat duurzaam is. Zo bouwen we aan vertrouwen – in elkaar, in beleid en in de toekomst.

Aanbevelingen voor ontplooiingskansen

1. Bied duidelijke en eerlijke randvoorwaarden

Jongeren hebben recht op rechtszekerheid rond inkomen, onderwijs, wonen en ondersteuning. Zonder een stabiele basis ontbreekt het perspectief. Beleidskeuzes zouden minder afhankelijk moeten zijn van het toeval van afkomst of netwerk. Dat betekent onder andere het versterken van een sociale basis die past bij het leven van nu, het herstellen van de balans op de woningmarkt en het bieden van perspectief aan jongeren zonder eigen vermogen. Drempels zoals ongelijke toegang tot netwerken, verschillen in ouderlijk opleidingsniveau, zorgtaken of gezondheidsproblemen mogen niet langer bepalend zijn voor iemands kansen.

2. Veranker toekomstgericht beleid structureel

Het jongerenperspectief moet expliciet onderdeel worden van de politieke en bestuurlijke koers, over beleidsdomeinen heen. Dat vraagt om een nationaal coördinator jongerenbeleid met een helder

mandaat, voldoende middelen en een structurele verbinding met jongerenorganisaties. Deze coördinator voert de regie op de uitvoering en doorontwikkeling van de jeugdstrategie en zorgt dat die als een consistent, samenhangend en toekomstgericht kader blijft functioneren. Hij of zij bewaakt dat het jongerenperspectief niet ondergesneeuwd raakt, brengt samenhang tussen beleidsdomeinen en is een herkenbaar aanspreekpunt voor jongeren en maatschappelijke organisaties. Zoals bij andere coördinatoren op domein-overstijgende vraagstukken, is gezag en doorzettingskracht een randvoorwaarde. Het SER Jongerenplatform heeft eerder geadviseerd om een generatietoets in te voeren. Daarmee kunnen nieuwe beleidsvoorstellen structureel worden getoetst op hun effect op de bestaanszekerheid, gelijke kansen en het welzijn van jongeren, nu en in de toekomst.

3. Maak jongeren mede-eigenaar van beleid

Jongeren moeten niet alleen meepraten, maar ook kunnen meebeslissen over beleid dat hen raakt. Het SER Jongerenplatform heeft dit eerder geadviseerd en het belang ervan neemt verder toe. Jongeren verdienen een serieuze positie in de beleidsvorming, passend bij hun leefwereld. Dat

Conclusie en aanbevelingen (2/2)

vraagt om investeringen in bestaande jongerenvertegenwoordiging en om ruimte voor nieuwe vormen zoals burgerberaden met jongeren. Alleen zo kan de kloof tussen jongeren en politiek worden verkleind en het vertrouwen worden versterkt. De SER draagt hieraan bij door jongeren structureel een eigen stem te geven via het SER Jongerenplatform en hen actief te betrekken bij adviezen en verkenningen. Ook stimuleert de SER jongerenparticipatie in bredere overlegtrajecten met sociale partners en maatschappelijke organisaties.

4. Kies voor rust, consistentie en gedeelde verantwoordelijkheid

Het tijt keren vraagt om een politiek die rust en consistentie durft te bieden, met beleidsontwikkeling die voorspelbaar is en verder reikt dan een kabinetsperiode. Tegelijkertijd is het belangrijk dat het niet alleen bij de overheid blijft liggen. Ook onderwijsinstellingen, werkgevers, vakbonden en maatschappelijke organisaties dragen verantwoordelijkheid. Door samen te werken aan maatschappelijke opgaven zoals kansengelijkheid, duurzaamheid en mentaal welzijn kan structureel worden gebouwd aan perspectief. Dat vraagt om een gezamenlijke aanpak waarin

bestaande overlegstructuren, gedeeld eigenaarschap en breed draagvlak beter worden benut. Juist door voort te bouwen op de poldertraditie kunnen oplossingen ontstaan die aansluiten bij verschillende perspectieven en die maatschappelijk gedragen én toekomstbestendig zijn.

Tot slot

Het roer om

Jongeren willen vooruit, hun talenten inzetten en bijdragen aan een samenleving die rechtvaardig en toekomstbestendig is. Maar om dat te kunnen doen, hebben zij steun en ruimte nodig. Te vaak lopen zij nog vast in systemen die niet met hen meebewegen en kansen ongelijk verdelen.

Het is daarom tijd om samen het tijt te keren en koers te zetten naar een generatie met perspectief. Dat vraagt om beleid dat verder kijkt dan vandaag en jongeren niet alleen laat meebewegen, maar hen ook actief aan het roer zet. Alleen zo ontstaat het vertrouwen – in elkaar, in de overheid en in de toekomst – dat nodig is om duurzame vooruitgang mogelijk te maken.

Werkagenda

Het SER Jongerenplatform wil de komende tijd drie thema's verder verkennen die cruciaal zijn voor de positie van jongeren op de arbeidsmarkt en in de samenleving:

1. Financiële positie van jongeren – van afhankelijkheid naar bestaanszekerheid, inclusief schulden, sparen en wonen.
2. Jong ondernemerschap – inzicht in nieuwe vormen, motieven, obstakels en ondersteuningsbehoeften van jonge ondernemers.
3. Stagevergoeding en kwaliteit van stages – verkenning naar minimum- en vaste vergoedingen, en naar de begeleiding en kwaliteit van stageplekken.

Colofon

Deze publieksversie is gebaseerd op het **advies**
't Tij keren - Kansen en belemmeringen (25/07).

SER

Sociaal-Economische Raad
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK Den Haag
T 070 3499 525
communicatie@ser.nl

www.ser.nl

© 2025, Sociaal-Economische Raad

UITGAVE Sociaal-Economische Raad, Den Haag

GRAFISCHE VORMGEVING SER afdeling Communicatie
BEELD Melanie Lemahieu
INTERVIEWS Berber Bijma
ILLUSTRATIE Neetje
REDACTIE Daniëlle Levendig